

HASBARA ANLAYIŞI ÇERÇEVESİNDEN İSRAİL'İN KAMU DİPLOMASİSİ FAALİYETLERİ

Aylin Gamze ATEŞ*

Muharrem EKŞİ**

Öz

Bu makalede İsrail'in kamu diplomasisi, diaspora ve lobcilik çerçevesinde analiz edilmiştir. Makalenin temel araştırma sorunsalı, İsrail'in kamu diplomasisini hasbara anlayışı üzerinden nasıl diaspora çerçevesinde inşa ettiği ve yürüttüğü olarak belirlenmiştir. İsrail'in kamu diplomasisinin hasbara anlayışına dayandığı, diaspora diplomasisi ve lobcilik faaliyetlerinin de hasbara anlayışı temelinde yürütüldüğü, araştırmanın temel argümanı olarak ileri sürülmüştür. Bunun için öncelikle hasbara anlayışı, tarihsel olarak irdelenerek bunun kamu diplomasisi politikasına nasıl yansdığı, diaspora ve lobcilik politikalarını nasıl etkilediği çözümlenmiştir. Ayrıca İsrail'in kamu diplomasisi politikası, Yahudi diasporası ve bunların lobcilik faaliyetleriyle ilişkileri düzleminde kesişme veya ayrışma noktaları ve birbirleriyle ilişkileri analiz edilmiştir. Son olarak İsrail'in yürüttüğü kamu diplomasisinin dış politikadaki sert güç uygulamaları ve uluslararası hukuk ihlalleriyle çelişkisi tartışılmıştır. Tel Aviv yönetiminin özellikle Filistin halkına zulmünün kamu diplomasisini zayıflatan en önemli faktör olduğu ileri sürülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Kamu Diplomasisi, Hasbara, Diaspora, Yahudi Diasporası, Lobcilik.

PUBLIC DIPLOMACY ACTIVITIES OF ISRAEL WITHIN THE FRAMEWORK OF HASBARA UNDERSTANDING

Abstract

This article analyzes the Israeli public diplomacy, within the framework of diaspora and lobbying. The article's main research problem was determined as to how Israel constructed and carried out public diplomacy within the framework of diaspora through its understanding of hasbara. It has been suggested as the main argument of the research that Israeli public diplomacy is based on the understanding of hasbara, and diaspora diplomacy and lobbying activities are carried out on the basis of the understanding of hasbara. Therefore, firstly, the understanding of

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Kırklareli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, aylingamzeatess@outlook.com, <https://orcid.org/0000-0002-2314-0490>

** Doç. Dr., Kırklareli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, muharremeksi@klu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-2323-7898>

hasbara was examined historically, and how it reflects on public diplomacy policy and how diaspora and lobbying policies have been effective were analyzed. Also, Israel's public diplomacy policy, at the level of the Jewish diaspora and their relation with lobbying activities, the points of intersection or separation, and their relation with each other were analyzed. Finally, Israel's public diplomacy's hard power practices in foreign policy and the contradiction with international law violations were discussed. It has been suggested that the oppression of the Tel Aviv administration, especially towards the Palestinian people, is the most important factor that undermines its public diplomacy.

Keywords: Public Diplomacy, Hasbara, Diaspora, Jewish Diaspora, Lobbying.

Giriş

On dokuzuncu yüzyıldan itibaren Avrupa'daki Yahudilerin örgütlenmesi ve kurumsallaşmasıyla başlayan Siyonizm akımıyla birlikte ilk hasbara faaliyetleri başlamaktadır. Hasbara kavramının İbranice'de karşılığının "açıklama" olduğu düşünülürse, Siyonistlerin düzenlemiş olduğu konferanslar, Basel ve Siyonist Kongreleri, Siyonistlerin ilk hasbara faaliyetleri olarak değerlendirilebilmektedir. Aynı zamanda Siyonizm hareketinin liderlerinden Theodor Herzl'in Filistin'de bir Yahudi devleti kurulması için Sultan Abdülhamid'le görüşmesi, hasbara faaliyetlerine örnek teşkil etmektedir (Herzl, 2018:28). İsrail devletinin kurulmasının ardından bölgede yaşanan askerî ve siyasi sorunların etkisiyle hasbara, devlet kurumlarınca yürütülmeye başlanmıştır. Bu anlamda Siyonist hareket, Yahudilere bir yurt/devlet kurma arayışına uluslararası destek sağlamak üzere hasbara (açıklama) stratejisini geliştirmiştir. Buradan hareketle on dokuzuncu yüzyıldan itibaren uygulanan açıklama anlamındaki hasbara, yirminci yüzyıldaki bilgilendirme (dar anlamda) anlamında kamu diplomasisiyle benzeşmektedir. Bu çerçevede çalışmada İsrail'in kamu diplomasisinin öncülünün hasbara anlayışına dayandığı ileri sürülmüştür. Başka bir ifadeyle İsrail'in kamu diplomasisinin temeli, hasbara anlayışına dayanmaktadır. 1960'lı yıllarda Başbakanlık, Dışişleri Bakanlığı, Eğitim Bakanlığı ve Güvenlik Bakanlıklarında hasbara faaliyetleri yürütmekle görevli birimler kurulmuştur (Tüysüz, 2019:73). 1970'li yıllarda ise hasbara kavramı denizaşırı ülkelerde imaj yönetimi olarak tanımlanmıştır (Claiborne,1979). 2000'li yıllara gelindiğinde hasbaranın İsrail politikalarını açıklamakta yetersiz olduğu gerekçesiyle devlet politikalarının kamu diplomasisi kavramıyla açıklanması kararı alınmıştır (Meir, 2005). Dolayısıyla İsrail, kamu diplomasisi olarak 2000'lere kadar hasbara politikası uygulamıştır. Diğer bir ifadeyle bu tarihe kadar İsrail'in kamu diplomasisi, hasbara diplomasisi olarak uygulanmıştır. Ancak açıklama anlamındaki "hasbara"nın İbranice dışındaki dünyada kavramsal olarak açıklanmaya muhtaç olması

nedeniyle Tel Aviv yönetimi, “hasbara” yerine modern ismini yani kamu diplomasisini kullanmayı tercih etmiştir. Ayrıca 2009 yılında İsrail, kamu diplomasisinin diaspora gibi diğer çeşitlerini de uygulama amacıyla Diaspora Bakanlığı'nı kurmuştur. Bu bakanlık üzerinden Tel Aviv yönetimi, Yahudi diasporaları ile etkileşimin kuvvetlendirilmesine yönelik projeler geliştirerek kamu diplomasisine diasporayı eklemiştir.

Çalışma, İsrail'in 2005 yılında devlet politikası olarak kamu diplomasisine geçmesine rağmen, 2005 yılı öncesindeki politikalarının hasbara anlayışına dayandığını ve kamu diplomasisi kavramının hasbara anlayışının geliştirilmiş hali olduğunu iddia etmektedir. Aynı zamanda çalışma, İsrail'in kamu diplomasisi faaliyetleri geliştirirken izlemiş olduğu politika ve projelerin avantajlı ve dezavantajlı yönlerini incelemektedir. Bu çerçevede çalışma, İsrail'in kamu diplomasisinin tarihsel temeli nedir ve 2000'lerde İsrail, kamu diplomasisini nasıl diaspora ve lobcilik üzerinden yürütüyor sorularına cevap bulmaya odaklanmaktadır. Bunun için temelde birincil kaynakların incelenmesi esas alınarak ikincil kaynaklarla post-positivist çerçevede yorumlanması yöntemi uygulanmıştır.

Bu kapsamda çalışmanın ilk kısmında hasbara, kamu diplomasisi, diaspora ve lobcilik kavramları birbirleriyle ilişkileri bağlamında analiz edilecektir. İkinci kısımda ise İsrail'in kamu diplomasisini yürüten resmî kurumların ve devlet dışı aktörlerin kamu diplomasisi faaliyetleri diaspora ve lobcilikle ilişkileri düzleminde irdelenecek ve tartışılacaktır. Üçüncü ve son kısımda kamu diplomasisi faaliyetleri yürüten kurum ve kuruluşların ulaşmak istedikleri hedeflerle dış politikadaki sert güç uygulamaları tartışılacaktır.

1. Hasbara Çerçevesinde Kamu Diplomasisi: Diaspora ve Lobcilik

1.1. Hasbara:

Hasbara sözcüğü İbranicede “açıklamak” olarak tanımlanırken sözlük anlamı olarak “propaganda” ve “bilgi” anlamları taşımaktadır (Zatari:2018). İsrail Dışişleri Bakanlığı ise hasbara kavramını “açıklama” ve “özür dileme” şeklinde tanımlamaktadır (Meir, 2005).

Filistin'de Yahudi devleti kurmak amacıyla ortaya çıkan Siyonizm'in amacına ulaşması için devlet liderleriyle yapılan görüşmeler, kamuoyuna açık konferanslar ve geniş kitlelere ulaşmak için yürüttükleri faaliyetler, hasbara faaliyetleri olarak değerlendirilmektedir. Bu kapsamda hasbara kavramının anlamı itibarıyla ortaya çıkış tarihi, on dokuzuncu yüzyıla tekabül etmektedir.

İsrail, 1960'lı yıllarda bakanlıklara bağlı hasbara birimleri oluşturmuştur. Bu birimler, Başbakanlığa bağlı "Hasbara Birimi Denetleme Merkezi", Eğitim Bakanlığına bağlı "Hasbara Merkezi", Güvenlik Bakanlığına bağlı "Ordu Hasbara Bölümü" gibi birimlerdir (Tüysüz, 2019:73). 1970'li yıllarda ise hasbara, deniz aşırı ülkelerde imaj yönetimi olarak tanımlanmaktadır (Claiborne,1979). Hasbara faaliyetleri sadece resmî birimler tarafından yönetilmemekte, gayriresmî hasbara örgütleri tarafından da yürütülmektedir. Ancak 2000'li yıllara kadar hasbara faaliyetleri yürüten birimler, İsrail'i uluslararası kamuoyuna anlatmakta yetersiz kalmıştır. Bu kapsamda 2005 yılında Dışişleri Bakanlığı'nda yayımlanan belgeyle hasbara kavramının pasif bir anlam taşıdığı ve hasbaranın İngilizce'de net bir karşılığı olmadığı gerekçeleriyle, İsrail politikalarını anlatmakta yetersiz olduğu sonucuna varılmış, hasbara kavramı yerine kamu diplomasisi kavramı tercih edilmiştir (Meir, 2005).

1.2. Kamu Diplomasisi

Kamu diplomasisini diplomasi eki bağlamında uluslararası ilişkiler yazını çerçevesinde irdelemekte fayda vardır. En genel haliyle Türk Dil Kurumuna göre diplomasi, yabancı bir ülkede ve uluslararası toplantılarda ülkesini temsil etme işi ve sanatı olarak tanımlanmaktadır. Realizmin kurucularından Hans Morgenthau, diplomasiyi "*ulusal çıkarların barışçıl yollarla korunması*" olarak tanımlanmıştır (Morgenthau, 1946:1068). Küreselleşmeyle birlikte uluslararası sistemde klasik diplomasi'nin yetersiz kalması, kamu diplomasisinin gelişmesini sağlamıştır. Kamu diplomasisi kavramını genel itibarıyla yabancı kamuoyunun kalplerini kazanma sanatı olarak tanımlamak mümkündür.

Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü, kamu diplomasisini "*Hedeflenen kamuoyunun anlaşılması, bilgilendirilme ve etkileme faaliyetlerinin toplamı*" olarak tanımlanmıştır (T.C. Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü). Muharrem Ekşi ise kamu diplomasisinin "*...yeni araç ve yöntemlerle bir ülkenin hikâyesi, kültürü, sanatı, tarihi, politikaları ve kurumlarını diğer ülkelerin toplumlarına dış politika amaçları doğrultusunda anlatmasıdır*" şeklinde tanımlamıştır (Ekşi, 2020:316). Aynı zamanda Ekşi, kamu diplomasisi kavramının gelişmekte olan bir kavram olduğunu ve bu sebepten tek bir tanımın olmadığını tespit etmiştir (Ekşi, 2018:135).

Joseph S. Nye'a göre ise kamu diplomasisi, yumuşak güç araçlarını kullanan bir diplomasi türüdür (Nye, 2005:106). Bu bağlamda Ekşi, kamu diplomasisi anlayışının ülkeler arası değişiklik gösterebileceğinden, bazı

ülkelerin kamu diplomasisi anlayışının kültür ağırlıklı, bazılarının ise diaspora ağırlıklı olabileceğine değinmiştir (Ekşi, 2020:290).

Başta Amerika Birleşik Devletleri'nde olmak üzere, Kanada, Fransa ve İngiltere'de yaşayan Yahudiler, İsrail'in diaspora temelli kamu diplomasisi faaliyetleri yürütmesinin başlıca nedenidir (Şalom, 2018). Bir diğer neden ise Yahudi diasporalarının yaşadıkları ülkenin politikalarını etkileme gücünden faydalanmak istenmesidir. İsrail'in kamu diplomasisini nasıl diaspora çerçevesinde inşa ettiğini anlamlandırmak için diaspora kavramının irdelenmesinde yarar vardır.

1.3. Diaspora Kavramı

Diaspora kavramı, Türk Dil Kurumu'nda "Herhangi bir ulusun yurdundan ayrılmış kolu, kopuntu" olarak ele alınmaktadır. Uluslararası Göç Örgütü'nün tanımına göre diaspora, "Menşe ülkesinden ayrılmış olan anavatanıyla bağları süren birey ve üyeleri veya ağı, dernek ve toplulukları ifade eder" (Perruchoud ve Redpath, 2004:23).

Diaspora için literatürde iki önemli görüş söz konusudur. Bunlar William Safran ve Robin Cohen'in üstünde durduğu diaspora unsurlarıdır. Safran'ın diaspora için belirlediği unsurlar;

- Dağılan topluluğun iki ya da daha fazla bölgeye yayılması,
- Göç ettikleri yere aidiyet hissedememe,
- Göç etmek zorunda kaldıkları toprakları anavatan kabul etme,
- Bir gün anavatanlarına dönme isteği,
- Farklı bölgelere dağılan toplulukların anavatanları hakkında ortak bakış açısına sahip olmaları,
- Toplulukların ortak bilinç düzeyi ile anavatanlarının güvenliğini ve refahını sağlama istekleridir (Yaldız, 2013:303).

Cohen ise Safran'ın diaspora unsurlarına üç yeni unsur eklemiştir;

- Anavatandan iş aramak, ticaret yapmak veya kolonyal isteklerle ayrılma,
- Anavatanda yaşayan ırkdaşlara sempati besleme,
- Çoğulculuğun toleransı içinde yaşadıkları ülkeleri zenginleştirme, unsurlarını eklemiştir; diaspora unsurlarını genişletmiştir (Yaldız,2013:304).

MÖ. altıncı yüzyılda Yahudilerin sürgününü anlatmak için kullanılan diaspora kavramı genişletilmiş ve Filistinlilerin, Afrikalıların ve Ermenilerin

durumlarını anlatmak için kullanılmaya başlanmıştır. Diaspora kavramının yaygınlaşmasıyla birlikte yaşanan siyasi olaylar kavramın daha da genişlemesine yol açmış ve iş bulmak, ticari sebeplerle anavatanından ayrılan topluluğa diaspora adı verilmektedir (Kurnaz, 2019). Diasporaların oluşumunun en önemli sonucu, anavatanlarıyla bağlarını koparmayan toplulukların, buldukları ülkelerin dış politika kararlarını etkilemesidir. Diasporalar, kamu diplomasisi faaliyetlerini ev sahibi ülke içinde geliştirmekte ve hedef ülkenin politikalarının etkilenmesi noktasında lobcilik faaliyetleri yürütmektedirler.

1.4. Lobcilik

Lobi kelimesi, Latince kökenli olup Türkçede koridor anlamına gelmektedir. Lobi, uluslararası ilişkiler terminolojisinde ise önceden belirlenmiş çıkarlar için bir araya gelmiş topluluk olarak tanımlanmaktadır. Lobcilik ise kararlara etki etmek isteyen kişi veya grupların karar alma mercisindeki kişileri kendi istekleri doğrultusunda etki yaratmak amacıyla kurduğu iletişim ve bilgi alışverişidir (Arı,2015:165). Lobcilik, özel kurumların ve kuruluşların kişilerce etkilenmesi değil, hükümet ile ilgili karar verme organlarını etkilemeye yönelik bir eylemdir. Özel kurum veya kuruluşların bireyler ya da gruplar tarafından etkilenmek istenmesi lobciliğin dışında tutulmaktadır. Yine lobcilik, karar verme sürecini etkileme ve bu süreci yönlendirme olarak da tanımlanmaktadır (Zicin ve Şeker, 2015:8). Lobi faaliyetleri, baştan itibaren hükümet kararlarını etkilemek amacıyla uygulanmaktadır. Hükümet kararlarını etkileyen fakat uygulanmaya konmamış eylemler, lobcilik sayılmamaktadır (Arı, 2015:165). Karar alma ve etkilemenin yanında lobcilik, olumlu imaj oluşturarak daha geniş tanıtım amacı da taşımaktadır. Bu sebeplerden dolayı lobcilik faaliyetleri, kamu diplomasisi ve halkla ilişkilerin yöntemi olarak da tanımlanabilir.

Jan Melissen, lobilerin hedef kitlesinin politika yapıcıları olduğunu ancak kamu diplomasisinin hedef kitlesinin kamuoyu olduğundan söz etmiştir. Genel olarak bakıldığında bu ayrım doğrudur. Bu ayrımla birlikte ortaya amaç benzerliği çıkmaktadır (Özlü, 2019:35-36). Lobiler, doğrudan hükümet politikalarını etkilemeye çalışırken kamu diplomasisi dolaylı yoldan kamuoyu üzerinden hükümet politikalarını etkilemeye çalışmaktadır. Her iki kavramın kullandıkları araçlar farklı olsa da amaçları aynıdır. İki kavramı da birbirine yaklaştıran diğer bir unsur ise kamu diplomasisi faaliyetlerine lobciliğin kullandığı medya ve reklam faaliyetlerinin eklenmesidir.

Kamu diplomasisi, hükümete bağlı olmayan lobi gruplarıyla ortak proje yürütmek, ulaşılabilecek hedeflere daha hızlı ulaşmakta kolaylık sağlamaktadır.

Lobi faaliyetleri yapan kurum ve kuruluşlar, dernekler, sivil toplum kuruluşları ve şirketler veya iş insanlarının kamu diplomasisi çerçevesinde faaliyet göstermesi dar anlamda kamu diplomasisi hedeflerine hızlı ulaşmakta geniş anlamıyla ise ülke prestij ve imajına katkı sağlamaktadır (Ekşi, 2018:165).

Muharrem Ekşi "*kamu diplomasisi, kamuoyuyla lobcilik faaliyetidir*" tanımlamasıyla lobiciliğin ve kamu diplomasisinin ortak bir paydada birleştirilmesinin ülke çıkarlarına ve imajına katkı sunacağı gibi dış politika amaçlarına daha kısa sürede ulaşılmasına katkı sunacağını vurgulamıştır (Ekşi, 2018:167).

2. İsrail'in Kamu Diplomasisi ve Faaliyetleri

On dokuzuncu yüzyıldan itibaren Avrupa'da acı çeken ve haksızlığa maruz kalan Yahudilerin örgütlenmesiyle birlikte Siyonizm hareketi ortaya çıkmıştır. Siyonizm ile birlikte Yahudiler, bir devlet kurma ideali ile çeşitli konferanslar, kongreler, görüşmeler gerçekleştirmiştir. Birinci Dünya Savaşının sona ermesiyle, Siyonizm gelişmiş ve gelişen Siyonizm ile Yahudiler arasındaki ortak bilinç düzeyi, devlet olma fikrini güçlendirmiştir. Siyonist liderlerin devlet kurmak için yapmış olduğu konferanslar, röportajlar ve görüşmeler, hasbaranın ilk faaliyetleri olarak değerlendirilmektedir. 1948 yılında İsrail'in tarih sahnesine devlet olarak çıkmasıyla birlikte askerî ve siyasi sorunlar, hasbara faaliyetlerini artırmıştır. Hasbara faaliyetleri gerçekleştiren bakanlık birimleri, İsrail karşıtı propagandalara karşı kampanya yürütmeyi hedeflemektedir. Aynı zamanda hasbara birimleri, İsrail ile ilgili farkındalık yaratmak adına akademik, ekonomik ve siyasi alanlarda çalışmalar yürütmektedir. Kurulduğu günden bugüne dek sürekli çatışmaların içinde bulunması, İsrail'i dünya kamuoyunda savaşçı ve işgalci bir devlet olarak konumlandırmıştır. İsrail, bu olumsuz imajdan kurtulmak ve devlet politikalarını ulusal-uluslararası kamuoyuna anlatabilmek için hasbara anlayışı temelinde kamu diplomasisi politikasına yönelmiştir. Bu kapsamda 2000'li yıllardan itibaren kamu diplomasisi faaliyetlerini artırmaya başlamıştır. 2005 yılına gelindiğinde Halkla İlişkiler Genel Müdür Yardımcısı Gideon Meir, İsrail Dışişleri Bakanlığında yayımlanan makalesiyle hasbaranın İsrail politikalarını açıklamada yetersiz olduğunu ve hasbaranın diğer dillerde tam karşılığı olmadığı için kamu diplomasisi teriminin kullanılması gerektiğini açıklamıştır. Meir, kamu diplomasisi faaliyetlerinin kısa vadede sonuç vermeyeceğinden ancak sistematik olarak politika yürütüldüğünde başarılı olunabileceğine değinmiştir (Meir, 2005). İsrail'in kamu diplomasisi faaliyetlerinin temel yürütücüsü bakımından Başbakanlık,

Dışişleri Bakanlığı, Savunma Bakanlığı ve 2009 yılında kurulan Diaspora Bakanlığı aktif olarak rol oynamaktadır.

2.1. İsrail Başbakanlığı

İsrail Başbakanlığı, kamu diplomasisi politikasının formüle edilmesinin ana aktörüdür. Bunun yanı sıra Başbakanlık yeni sosyal medya araçlarını etkili ve aktif bir şekilde kullanmaktadır. Başbakanlığın 1.337.652 takipçili resmî Facebook hesabında yeni alınan hükümet kararları paylaşılmaktadır. Facebook hesabında paylaşılan hükümet kararları, görseller ve videolarla desteklenmektedir. Başbakanlığın 823.645 takipçili resmî Twitter hesabında ise genellikle başbakanlık faaliyetleri hakkında bilgiler yer almaktadır. 158.000 takipçili resmî YouTube hesabında ise ağırlıklı olarak başbakanın konuşmalarına ve ülke gündemine ait haberlere yer verilmektedir. Başbakanlık kurumunun sosyal medya kanallarını aktif kullanarak kamuoyu bilgilendirmesi yapması, kamu diplomasisi faaliyetlerinin başlıca ürünüdür. Ancak tek başına internet ve sosyal medyanın kullanılması yeterli görülmemiştir. Sosyal medyada yürütülmeye çalışılan imaj çalışmaları, diğer bakanlıklarla ve kurumlarla desteklenmektedir. Bu kapsamda başbakanlığa bağlı, kamu diplomasisinin diğer aktörü, İsrail Dışişleri Bakanlığı'dır.

2.2. İsrail Dışişleri Bakanlığı

İsrail Dışişleri Bakanlığı, İsrail dışında yaşayan İsrail vatandaşlarının güvenliğini sağlamak ve diasporadaki Yahudilerle iyi ilişkiler geliştirmeyi hedeflemektedir. Bakanlığın diğer politikaları ise ekonomik, kültürel ve bilimsel ilişkileri geliştirmek, gelişmekte olan ülkelerle iş birliği sağlamak ve diaspora topluluklarıyla ilişkileri tahsis etmek şeklinde belirlenmiştir (Israel Ministry of Foreign Affairs, Functions and Structure). Dışişleri Bakanlığı'nın organizasyon yapısına bakıldığında Kültür ve Bilim İşleri Birimi ve Medya ve Halkla İlişkiler Birimi yer almaktadır. Organizasyon yapısında ise her iki birimin birbirine bağlı yapılar olduğu görülmektedir. Medya ve Halkla İlişkiler Birimi görsel ve işitsel materyalleri kullanarak özel projeler üretmekte ve diğer halklarla ilişki kurarak medyaya bilgi akışını sağlamaktadır. Kültür ve Bilim İşleri Birimi ise yabancı öğrencilere burs sağlama faaliyetleri yürütmektedir (Israel MFA, Foreign Ministry Organizational Structure).

Dışişleri Bakanlığı'nın resmî internet sitesinde yer alan "Videoda Diplomasi" başlığı altında videolar yardımıyla kamu diplomasisi faaliyetleri yürütülmektedir. Genel olarak videolarda Arap Devletleriyle geliştirilen iyi ilişkiler, Hamas'ın barışa yanaşmaması ve Hamas'ın gerçek yüzünün nasıl olduğuna dair videolar yer almaktadır (Israel MFA, Diplomacy in Video). Bu

videolar incelendiğinde İsrail'in olumsuz imajından kurtulmaya çalıştığını anlamak mümkündür. Aynı zamanda bu bilgilendirmelerin internet aracılığıyla yayınlanması geniş kitlelere ulaşılmasını sağlamaktadır. Bakanlığın internet sitesinde yer alan ilgi çekici diğer bir başlık ise "İsrail Hakkında" isimli başlıktır (Israel MFA, About Israel). Bu başlığın altında İsrail'in yenilikçi, gelişen bir ülke olduğundan bahsedilmiş ve eğitim olanaklarından, İsrail'de yaşam tarzının nasıl olduğu hakkında ulusal-uluslararası kamuoyuna bilgi verilmeye çalışılmıştır. İsrail Hakkında başlığının altında bir alt başlık olarak ise "Barış Arayan İsrail" başlığı yer almıştır. Kurulduğu tarihten bu yana İsrail'in tüm barış arayışları sıralanmış ve Filistinlilerin İsrail karşıtı söylemlerine yer verilmiştir (Israel MFA, The Quest for Peace). Bu kapsamda bakıldığında İsrail'in kamu diplomasisini kullanmasının temel sebebinin dünya kamuoyu için olumlu bir imaj çizmek olduğu ileri sürülebilir. İsrail'in kamu diplomasisi yürütmesinde Dışişleri Bakanlığı kadar stratejik öneme sahip diğer bir bakanlık ise İsrail Savunma Kuvvetleri Bakanlığı'dır.

2.3. İsrail Savunma Kuvvetleri Bakanlığı

Erhan Sirt, İsrail'in askerî gücünün savunma bakanlığı olarak adlandırılmasının nedeninin dünyaya savaş yanlısı olmadığını, askerî güce sadece kendisini savunmak için başvurduğunu ve bunun bir imaj çalışması olduğunu iddia etmiştir (Sirt, 2013:75). Kurulduğu günden bugüne dek birçok çatışmanın içinde yer alan İsrail'in dünya kamuoyuna askerî gücünün saldırı odaklı değil, savunma odaklı olduğunu göstermesi anlamlıdır. 2014 yılında İsrail'in gerçekleştirmiş olduğu Koruyucu Hat Operasyonu'nda sivil kaybın çok olması, İsrail Savunma Kuvvetleri Bakanlığını kamu diplomasisi faaliyetlerine özel önem atfetmesine yol açmıştır. Bakanlığın resmî sosyal medya hesaplarından yapmış olduğu paylaşımlarla operasyonun sivil halka yönelik olmadığı ve nokta atışı sistemiyle yapıldığını ancak Hamas'ın Gazze'deki sivil alanlara ve plajlara roketli saldırı düzenlediğini videolarla ispat etmeye çalışmıştır (Israel Defense Forces, 2014a). İsrail ise nokta atışı operasyonu yürüttüğünü ve İsrail askerî kuvvetlerinin ne denli profesyonel olduklarını, stratejik açıdan iyi bir operasyon yürüttüklerini uluslararası kamuoyuna göstermeye çalışarak kamuoyu baskısını azaltma ve imajının zedelenmesini engellemeye çalışmıştır (Israel Defense Forces, 2014b).

İsrail Savunma Kuvvetleri Bakanlığı'nın uyguladığı kamu diplomasisi faaliyetleri göz önüne alındığında, İsrail'in düzenlemiş olduğu operasyonların ulusal-uluslararası kamuoyu nezdinde meşrulaştırma çabası içerisinde olduğu görülmektedir. İsrail Savunma Bakanlığı sadece yürüttükleri operasyonların videolarını değil, yurt dışına gönderdikleri yardım

heyetleri ve ortak tatbikat görüntülerini de youtube sitesinden paylaşarak kamuoyu desteği sağlama çabasını sürdürmektedir. Aynı zamanda bakanlık bünyesinde olan askerlerin anneler gününde annelerine yaptıkları ziyaretlerle de göz boyama şeklinde imaj çalışmaları yürütülmüştür (Israel Defense Forces, 2014a, 2020). Yukarıda bahsedilenler ışığında İsrail, askerî gücünün sadece saldırı odaklı olmadığını, insancıl ve yardım sever olduğunu kamuoyuna anlatmaya çalışarak imaj odaklı kamu diplomasisi faaliyetleri yürütmektedir. Ancak Filistin halkına yönelik orantısız güç kullanımının kamu diplomasisi çabalarını boşa çıkardığı iddia edilebilir. Buna rağmen Yahudi diasporası ve lobisi, İsrail lehine dünya kamuoyunu etkilemede Tel Aviv yönetimine nazaran daha etkili olabilmektedir.

2.4. İsrail Diaspora Bakanlığı ve Diaspora Diplomasisi

İsrail'in kamu diplomasisi faaliyetlerini yürüten diğer kurum ise Diaspora Bakanlığı'dır. Bakanlık kamu diplomasisi ve diaspora diplomasisi ile ilgili dört temel hedef belirlemiştir. Bunlardan birincisi Yahudi kimliğinin güçlendirilmesi ve İsrail'le olan ilişkilerinin pekiştirilmesidir. Bahsi geçen politikada hedeflenen Yahudi olan ancak Yahudi halkıyla akrabalık veya bağ hissetmeyen Yahudilerin, Yahudi kimliğini güçlendirmektir. Bu hedefe bağlı olarak dünyanın dört bir yanından gelen Yahudi annelere yönelik "Momentum" projesi geliştirilmiştir (Israel Ministry of Diaspora Affairs, Momentum). Annelerin çocuklarına Yahudi kimliğini daha iyi aşılayacağını düşünerek bu proje yürütülmektedir. Bakanlığın ikinci politikası ise antisemitizmle mücadeledir. Dünya çapında yaşanan antisemitizm olaylarını azaltmak, konu hakkında kamuoyunda duyarlılık oluşturmak ve antisemitizmle mücadele edenlere yardım etmek politikanın temel hedefleri olarak belirtilmektedir. Aynı zamanda antisemitizmle mücadele kapsamında kullanılan *boks eldiveni* görseli manidardır. Kamu diplomasisi yaptığı iddia edilen bir kurumun mücadele için seçtiği görselin boks eldiveni olması tartışmalı bir konudur. Kamu diplomasisi halkların gönlünü kazanmak olarak nitelendirilirken mücadele yönteminin sert güce dayalı bir görsel olması hem kamu diplomasisi kavramıyla hem de yumuşak güç politikasıyla çelişmektedir. Bakanlığın üçüncü politikası, İsraillilerle diaspora bağlantısını güçlendirmektir. Diasporadaki Yahudi halkının yaşadığı zorlukları, İsraillilere aktarmak ve aralarındaki bağları güçlendirmek hedeflenmektedir. Dördüncü ve son politika hedefi ise Yahudi halk çevrelerinin genişletilmesidir. Bu politikada amaçlanan hedef ise İsrail dışında yaşayan Yahudilerin bağlantı (network) çevrelerini genişletmek ve iş birliği sağlamaktır (Israel Ministry of Diaspora Affairs, About the Ministry).

İsrail, kamu diplomasisini sadece devlet kurum ve kuruluşları üzerinden değil, aynı zamanda ülke dışındaki sivil toplum kuruluşları ve lobi kuruluşları

üzerinden de yürütmektedir. İsrail dışında faaliyet gösteren ancak İsrail'in tanıtımını yapan ve İsrail'in lehine kamu diplomasisi faaliyetleri yürüten başlıca örgütlerden biri Amerikan Yahudi Komitesi (American Jewish Committee- AJC) örgütüdür.

2.5. Yahudi Lobileri ve Kamu Diplomasisi Faaliyetleri

Amerikan Yahudi Komitesi (AJC), başlıca amaçlarını İsrail'i savunmak, antisemitizm ile mücadele etmek, radikalizme ve aşırıcılığa karşı çıkmak, insan haklarını korumak ve İsrail devletinin haklarını korumak olarak belirlemiştir (AJC, Issues). Ayrıca komite, İsrail devletinin haklarını korumak üzere ABD'de yaşayan Yahudilerle İsrail devletinin ilişkilerini güçlendirmeyi hedeflemektedir. AJC, aynı zamanda üst düzey yetkililer, eski büyükelçiler, dini ve siyasi liderler, gazeteciler ve üniversitelerle görüşmeler düzenleyip İsrail'de ağırlamaktadır (AJC, Who We Are). Ziyaretlerin başlıca amacı ise İsrail'i yerinde görme imkânı sunarak ülke hakkında olumlu algı oluşturmaktır. Bu ziyaretlerde tercih edilenlerin medyatik olmasına ve geniş kitlelere hitap etme imkânı olan kanaat önderleri olmasına önem verilmektedir. Düzenlenen ziyaretçi programlarıyla İsrail'in olumsuz imajını olumluya çevirme amacı söz konusudur.

Kamu diplomasisi faaliyetleri yürütmesi bakımından önemli diğer bir kuruluş ise Amerikan İsrail Halkla İlişkiler Komitesi (American Israel Public Affairs Committee- AIPAC) örgütüdür. AIPAC örgütünün başlıca amacı, ABD ve İsrail ilişkilerinin gelişmesine katkı sağlamak ve ilişkileri korumak olarak belirlenmiştir (AIPAC, About Us). Aynı zamanda kuruluş, ABD'de de İsrail yanlısı liderleri güçlendirerek, ABD-İsrail ittifakını kuvvetlendirmeyi amaçlamaktadır (AIPAC, America&Israel: Connected for Good). Böylece AIPAC, güçlendirilen ABD-İsrail ittifakı ile İsrail'in uluslararası ortamda yalnız kalmasını engellemeye çalışmaktadır. AIPAC, çıkardığı haftalık gazetelerle İsrail aleyhine yöneltilen eleştirilere cevap verme politikasını da uygulamaktadır. Aynı zamanda AIPAC, öğrencilere staj imkânı sağlamakta ve başarılı olan öğrenciler, Washington yönetiminde ve Tel Aviv hükümetinde görevlendirilmektedir. Bu sayede İsrail çıkarlarına hizmet eden ya da en azından olumlu bakan öğrenciler ve genç nesiller devşirilmektedir.

3. İsrail Kamu Diplomasisindeki Sorunsallar

İsrail'in kamu diplomasisindeki sorunsalları, yürütme odağına koyduğu kavramlar olan diaspora, lobcilik ve yeni medya araçları üzerinden tartışmak mümkündür.

İsrail Dışişleri Bakanlığı, kamu diplomasisinin uygulamasını yeni medya aracılığıyla yapmaya çalışmaktadır. Resmî websitesinde yer alan videoda Diploması başlığı bunun kanıtı olma niteliği taşımaktadır. Videoda diploması aracılığıyla uluslararası toplumu harekete geçirme hedeflenmiştir. Örneğin Hamas tarafından esir tutulanlar için uluslararası kamuoyuna seslenen video yayınlamıştır (Israel MFA, 2019). Aynı zamanda Arap dünyasındaki ülkelerle 2019 yılında ilişkilerin zirveyi gördüğüne dair bir video paylaşımı yapılmıştır. Videoda, Dışişleri Bakanı Katz'ın Birleşik Arap Emirlikleri'ne gerçekleştirdiği resmî ziyaret, İsrail'in Dubai'deki EXPO 2020'ye resmen katılacağını açıklaması ve Mısır'a gaz ihraç edileceğine dair imzaların atılması gibi önemli olaylar ve etkinliklere yer verilmiştir (Israel MFA, 2020). Böylece Dışişleri Bakanlığı'nda yer alan bu video ile İsrail, uluslararası kamuoyuna komşularıyla iyi ilişkiler geliştirdiğini ve Arap-İsrail çatışmasının azaldığını göstermeyi hedeflemektedir. Aynı zamanda İsrail'in demokratik bir ülke olduğu ve komşularıyla sorunlar yaşasa dahi komşularıyla ticaret ve kültür etkileşimini devam ettirdiği gösterilmektedir. Diğer yandan bakanlığın İsrail'de yaşamın nasıl olduğuna dair paylaşımlar yapması, uluslararası kamuoyunda İsrail'e karşı oluşan ön yargıyı kırmak istemesi ve İsrail'i bir cazibe merkezi haline getirmek istenildiğinin kanıtıdır.

2009 yılında kurulan Diaspora Bakanlığı ile İsrail'in diasporalara yönelik projeleri artış göstermiştir. Yahudilerin asimilasyon ve kimlik kaybı yaşadıklarını gözlemleyen Diaspora Bakanlığı "Momentum" projesini geliştirmiştir (Israel Ministry of Diaspora Affairs, Momentum). Bu proje ile dünyanın dört bir yanından gelen Yahudi annelerinin çeşitli etkinliklere katılımı sağlanarak, Yahudi diasporasının ivme kazanması ve İsrail'e bağlılıklarının artması hedeflenmiştir. Aynı zamanda yürütülen "Community" projeleriyle diasporadaki Yahudiler arasındaki etkileşimin artması ve Yahudi toplumunun yaşadıkları sorunlara karşı duyarlı hale gelmesi amaçlanmaktadır (Israel Ministry of Diaspora Affairs, Community). Ayrıca bakanlığın yürüttüğü antisemitizmle mücadelede İsrail devletinin Yahudi diasporasının korunmasında meşru bir aktör olduğuna yer verilmiştir. Artan radikalizmle birlikte Yahudilerin zarar görmesini engellemek amacıyla bakanlık sürekli açıklama yapmakta ve diasporadaki Yahudilerle sıkı bir bağ kurmayı hedeflemektedir. Bunun yanı sıra antisemitizmle mücadele kapsamında uluslararası örgütlerle ve hükümetlerle iş birliği yapıldığını vurgulamaktadır. Böylece Diaspora Bakanlığı, Yahudilerin yaşadıkları ülkelerde antisemitik propagandalara maruz kalmamaları için çalışmalar yürütmektedir. Bu sayede bakanlık, diasporadaki Yahudileri sahiplenerek ve yaşadıkları sorunları göz ardı etmeyerek, Yahudi diasporasının koruyucu devleti olarak hareket ettiğini göstermektedir.

Özellikle ABD'de etkin bir rol oynayan Yahudi diasporaları ve kuruluşları, Washington yönetiminin İsrail'e yönelik politikalarında hem hassas olmasının hem de İsrail lehine politika belirlemelerinin en önemli sebeplerinden biridir. Yahudi diaspora ve lobilerin Kongrede İsrail lehine karar aldirabilme gücünden dolayı İsrail, diasporadaki Yahudilerle ilişkilerine her zaman önem veren bir devlet olmuştur. Bu çerçevede bu Yahudi diaspora ve lobi kuruluşlarının İsrail Diaspora Bakanlığı ile birlikte düşünüldüğünde diaspora faaliyetlerine etkinlik kazandırdığını söylemek yanlış olmayacaktır. Bu etkinin en önemli kanıtı ise ABD'de hala nüfuzunu sürdüren Yahudi diasporası ve uluslararası ortamda İsrail'i yalnız bırakmayan ABD'dir. Ancak Diaspora Bakanlığı'nın, antisemitizmle mücadele görselinin boks eldiveni olması çelişkileri arttırmaktadır. Zaten İsrail kamu diplomasisinin en önemli sorunsalı, dış politikadaki sert güç uygulamalarıyla yumuşak güç uygulaması olan kamu diplomasisi faaliyetlerinin çelişkileridir. Yumuşak gücün uygulaması olarak öne çıkan kamu diplomasisin, sert güç çağrışımı yapan bir görsel kullanması, İsrail kamu diplomasisinin anti tezi olmaktadır.

İsrail Savunma Kuvvetleri Bakanlığı'nın uyguladığı kamu diplomasisi anlayışı, Joseph Nye'in sert güçten yumuşak gücü oluşturma tanımına uymaktadır. Nye'a göre silahlı güç unsurları, yumuşak gücün oluşturulmasına yardımcı olmaktadır (Yatağan, 2018:77-78). Silahlı güç unsurlarının ortak tatbikat düzenlemesi, diğer devletlere yardım heyeti gönderilmesi gibi eylemler, sert gücün yumuşak güce dönüşmesidir. Silahlı güç unsurları sadece savaş veya çatışma alanlarında kullanılmamakta, insani konularda sel, deprem gibi doğal afetlerde yardım odaklı kullanılması, yumuşak güç üretmektedir. Bakanlığın sosyal medyada yayınlamış olduğu videolarda tatbikat, insani yardım gibi konulara yer verilmesi, İsrail'in askerî güç anlayışının saldırı odaklı değil savunma odaklı olduğunu göstermenin bir ürünüdür. Tarih sahnesine çıktığı andan itibaren komşularıyla yaşamış olduğu çatışmalarla kamuoyunda eleştiri odağı olan İsrail, kamu diplomasisi olarak imaj çalışması yürütmeye çalışmış ve askerî gücünün insancıl konularda da önemli olduğunu vurgulamak istemiştir. Tel Aviv yönetimi, Hamas ve Filistin Kurtuluş Örgütü ile çatışmalarının videolarını sosyal mecralarda yayınlayıp haklı taraf olduğunu ve askerî stratejilerle operasyon yürüttüğünü göstermeye çalışmaktadır. Ancak İsrail silahlı kuvvetlerinin uluslararası hukuku ihlal eden orantısız müdahaleleri, olumlu İsrail imajı oluşturma önündeki en büyük handikap olarak durmaktadır. İsrail Savunma Kuvvetleri Bakanlığı resmî sosyal medya mecralarında operasyonların nokta atışı sistemi ile gerçekleştiğini iddia etse de uluslararası medya böyle düşünmemekte ve İsrail'in çok sayıda sivilin hayatını kaybetmesine sebep olduğunu düşünmektedir (BBC, 2014). Bu anlamda uluslararası kamuoyundaki olumsuz

algı sebebiyle İsrail hükümeti, askerî gücünün saldırgan olmadığı aksine savunmacı olduğuna yönelik kamu diplomasisi izlemektedir.

Bunun dışında İsrail lehine Kongre ve Washington yönetiminin politikalarını etkilemeye çalışan AJC ve AIPAC gibi Yahudi lobileri, kamu diplomasisinin öneminin artmasıyla kamu diplomasisi faaliyetleri geliştirmişlerdir. AJC, öğrencilere yönelik sunduğu staj ve burs imkânıyla İsrail yanlısı genç nesil yetiştirme politikası uygulamaktadır. Aynı zamanda genç liderler projesiyle Yahudi kimliğinin geliştirilmesine yönelik adımlar atmaktadırlar. Diğer yandan üniversite kampüslerindeki AJC Kampüs İşleri birimiyle Yahudi öğrencilerin koalisyon kurma ve İsrail karşıtı söylemlere karşı koyabilmeleri sağlanmaktadır. Gençlik programı olan “Access” ise genç Yahudilerin karşı karşıya kalabilecekleri kritik konular hakkında eğitimler düzenlemektedirler (AJC, Young Leadership). Böylece genç Yahudi bireylerin antisemitizm ile mücadelesine katkı sağlanmaktadır. Bu bağlamda AJC, sadece bir lobi kuruluşu olmanın ötesinde etkin bir kamu diplomasisi kuruluşu olarak da çalışmaktadır. Hükümet politikalarını etkilemenin yanında AJC, Yahudi kimliğinin geliştirilmesi için çalışmakta ve bu çerçevede kamu diplomasisi faaliyetleri yürütmektedir.

AIPAC’te AJC gibi temelde Washington yönetiminin politikalarını İsrail lehine etkilemek için çalışmaktadır. Özelde ise lobi faaliyetlerinin yanında kamu diplomasisinin eğitim diplomasisi boyutunda da çalışarak öğrencilere burs, staj ve çalışma imkânı sağlamaktadır. Bu sayede AIPAC, genç nesilleri etkilemekte ve Yahudi diasporalarının güçlenmesine katkı sağlamaktadır. Bununla birlikte resmî websitesinde İsrail hakkında çok fazla bilgiye yer verilmekte ve İsrail’in temel kilometre taşlarından bahsedilmektedir (AIPAC, Our Movement). Hedefi hükümet politikalarını etkilemek isteyen bir kuruluşun resmî internet sitesinde bu bilgilere yer vermesi ve diasporalara yönelik projeler geliştirmesi, kitleleri etkilemek amacıyla yapılmış kamu diplomasisi faaliyetleri olarak değerlendirilebilir. AIPAC aynı zamanda İsrail yanlısı vatandaşları ve farklı din ve ırktan vatandaşları bünyesine toplayıp, karşılıklı etkileşimi hedeflemektedir. Bu sayede İsrail yanlısı olmayan vatandaşları etkileyip, İsrail’in etki alanını genişletmeyi ve İsrail yanlısı olmasa dahi İsrail’i anlayan topluluklar inşa etmeyi amaçlamaktadır. Bu çerçevede AIPAC, İsrail’in kamu diplomasisinin stratejik bileşenlerinden biri olarak hem uluslararası toplum hem de Washington yönetimlerinde İsrail yanlısı algı oluşturmada kritik rol oynamaktadır.

İsrail’in kamu diplomasisi alanındaki faaliyetleri göz önüne alındığında bazı kurumların avantajlı ya da dezavantajlı olduğu görülmektedir. Savunma Kuvvetleri Bakanlığının düzenlemiş olduğu faaliyetler, İsrail’in kamu

diplomasisindeki inandırıcılığını kırmaktadır. Savunma Kuvvetleri Bakanlığının kamu diplomasisi faaliyetlerini tartışmalı hale getiren en önemli etmen, İsrail'in uluslararası hukuku ihlal ederek gerçekleştirdiği orantısız askerî operasyonlardır. Örneğin, Dökme Kurşun operasyonunda İsrail'in gerçekleştirmiş olduğu orantısız aşırı güç kullanan eylemleri, yıkım gücünün fazla olması ve çok sayıda sivilin hayatını kaybetmesi, İsrail Savunma Kuvvetleri Bakanlığının inandırıcılığını kırmaktadır. Bakanlığın, hedeflediği kamu diplomasisi politikalarıyla uygulamada yaptığı faaliyetler her zaman örtüşmemektedir. Diaspora Bakanlığı ise Savunma Bakanlığı'na göre kamu diplomasisi faaliyetlerinin etkin bir şekilde yürütülmesi bakımından daha avantajlıdır. İsrail'in kamu diplomasisindeki çelişkilerinin temel nedeni olarak kamu diplomasisi politikalarını dış politikasıyla entegre edemediği sonucuna varılmıştır.

Sonuç

Tel Aviv yönetimi, hasbaranın pasif bir anlam taşıması, İngilizce'de net bir karşılığı olmaması ve İsrail'in politikalarını anlatmakta yetersiz olduğu gerekçeleriyle kamu diplomasisi kavramını tercih etmiştir. Zira açıklama anlamındaki hasbara, İbranice dışındaki dünya için anlamsız gelmekte, bilfiil kavramın kendisi açıklamaya ihtiyaç duymaktadır. Bunun yerine dar anlamda bilgilendirme temelinde kamu diplomasisi, hasbara'nın modern versiyonu olarak 2000'lerde Tel Aviv yönetimi tarafından tercih edilmiştir. Bu çerçevede İsrail kamu diplomasisinin öncülü, hasbara diplomasisidir. İsrail'in kamu diplomasisi faaliyetlerini yürütmesindeki en önemli motivasyon kaynağının ise olumsuz imajını düzeltme amacı olduğu ileri sürülebilir. Ayrıca İsrail kamu diplomasisini yürütmede en etkin aktörün Washington D.C.'deki Yahudi diasporası ve lobileri olduğu söylenebilir. Bu anlamda İsrail kamu diplomasisinin odağında Yahudi diasporaları ve ağırlıklı olarak da diasporalara yönelik faaliyetlerin yer aldığı tespit edilmiştir. Diaspora Bakanlığı bu konuda stratejik rol oynamaktadır. Aynı zamanda bakanlık diaspora faaliyetlerinin yanı sıra diasporanın korunması ve Yahudi etkileşiminin artmasına yönelik çalışmalar da yapmaktadır. Tel Aviv yönetimi, bu çerçevede diasporasını daha da güçlendirme politikası izlemektedir.

İsrail kamu diplomasisinin stratejik bileşenlerinden diğeri ise Washington'daki Yahudi lobileridir. ABD'de yürütülen aktif lobi faaliyetleri, İsrail'in kamu diplomasisi faaliyetlerini olumlu yönde etkilemekte ve geliştirmektedir. Kamu diplomasisi kavramının öneminin artması ve 2005 yılında İsrail'in devlet politikası olarak kamu diplomasisi stratejisine geçmesiyle birlikte, Yahudi lobileri de kamu diplomasisinin en stratejik

bileşeni haline gelmişlerdir. İsrail Diaspora Bakanlığı'nda diasporalara yönelik gerçekleştirilen projeler, lobi kuruluşlarının da gündemine girmekte ve bahsi geçen lobi kuruluşları da bakanlık paralelinde projeler geliştirmektedir. Bu anlamda Bakanlık, lobiler ve diğer kuruluşlar arasında koordinatör rolü de oynamaktadır. Hükümetlere yönelik lobi faaliyetlerinin yanında diasporalara yönelik kamu diplomasisi faaliyetleri de gerçekleştiren Yahudi lobileri, İsrail'in kamu diplomasisini daha geniş kitlelere ulaşmasını sağlamakta ve Yahudi diasporaların İsrail'e bağlılığını sağlamaktadır. Lobilerin odağına sadece hükümetleri değil diaspora topluluklarını koymasıyla birlikte lobi kuruluşları, İsrail'in kamu diplomasisi faaliyetlerinde alan açıcı rol oynamaktadır.

2005 yılında devlet politikası olarak kamu diplomasisi faaliyetleri yürütmeye başlayan İsrail'in uluslararası olumlu kamuoyu- imaj oluşturması ve kamu diplomasisi faaliyetlerinde etkin olabilmesinin önündeki en büyük engel, dış politikasındaki uluslararası hukuku ihlal eden orantısız güç kullanımı olduğu iddia edilebilir.

Kaynakça

- American Israel Public Affairs Committee (AIPAC) (t.y.). *About Us*. <https://www.aipac.org/about> (Erişim Tarihi:22.05.2020).
- American Israel Public Affairs Committee (AIPAC) (t.y.). *AIPAC Our Movement*, <https://www.aipac.org/movement> (Erişim Tarihi: 22.05.2020).
- American Israel Public Affairs Committee (AIPAC) (t.y.). *America&Israel: Connected for Good*, <https://www.aipac.org/&prev=search&pto=aue> (Erişim Tarihi: 16.05.2020).
- American Jewish Committee (AJC) (t.y.). *Issues*. <https://www.ajc.org/#issues> (Erişim Tarihi: 22.05.2020).
- American Jewish Committee (AJC) (t.y.). *Who We Are?* <https://www.ajc.org/whoweare> (Erişim Tarihi: 22.05.2020).
- American Jewish Committee (AJC) (t.y.). *Young Leadership*. <https://www.ajc.org/youngleadership> (Erişim Tarihi:18.05.2020).
- Arı, T. (2015). *Amerika'da Siyasal Yapı Lobiler ve Dış Politika*. Bursa: Dora Yayıncılık.
- Arslan, S. (2009). Siyasal İktidarı Etkileme Yöntemlerinden Biri Olarak Lobicilik. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (23).
- BBC (2014, 1 Eylül). Gaza crisis: Toll of operations in Gaza. *BBC*. <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-28439404> (Erişim Tarihi:15.05.2020).
- Claiborne, W. (1979). Israel Lifts Prohibition On Buying Arab Land. *The Washington Post*. <https://www.washingtonpost.com/archive/politics/1979/09/17/israel-lifts-prohibition-on-buying-arab-land/64a8d039-eb55-4ee9-a06f-63ef2b83958f/> (Erişim Tarihi: 22.05.2020).
- Ekşi, M. (2018). *Kamu Diplomasisi ve Ak Parti Dönemi Türk Dış Politikası*, Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Israel Defense Forces (2014a, 8 Temmuz). *Hamas Rockets Disrupt Summer Vacation in Southern Israel* [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=R4g4PW8zn_U&list=PLObnKQh08o8PNUxfldeGNOsDFdazchJH8&index=57 (Erişim Tarihi 14.05.2020).
- Israel Defense Forces (2014b, 9 Temmuz). *Pinpoint Strike on Weapons Storage Facility in Gaza* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=i5KJ3WMxArk&list=PLObnKQh>

- o8o8PNUxfldeGNOsDFdazchJH8&index=49(Erişim Tarihi:15.05.2020).
- Israel Defense Forces (2020, 10 Mayıs). *Soldiers Surprise their Mothers* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=7RyWDt4IMDI&t=43s> (Erişim Tarihi:14.05.2020).
- Israel Ministry of Diaspora Affairs (t.y.) *Momentum*, <http://www.mda.gov.il/EngSite/Diaspora/Pages/Momentum.aspx> (Erişim Tarihi:17.05.2020).
- Israel Ministry of Diaspora Affairs (t.y.) *About the Ministry*. <http://www.mda.gov.il/EngSite/About/Pages/default.aspx> (Erişim Tarihi: 17.05.2020).
- Israel Ministry of Diaspora Affairs (t.y.) *Community*, <http://www.mda.gov.il/EngSite/Diaspora/Pages/Community.aspx> (Erişim Tarihi: 17.05.2020).
- Israel Ministry of Foreign Affairs (2012). *Foreign Ministry Organizational Structure*, https://mfa.gov.il/MFA_Graphics/MFA%20Gallery/2012/12/MFAStructure.pdf (Erişim Tarihi: 13.05.2020).
- Israel Ministry of Foreign Affairs (2019, 6 Eylül). *Avera Mengistu-Five Years in Hamas Captivity*. <https://mfa.gov.il/MFA/VideoLibrary/Pages/Video-Avera-Mengistu-Five-Years-in-Hamas-Captivity-06-Sept-2019.aspx> (Erişim Tarihi: 18.05.2020).
- Israel Ministry of Foreign Affairs (2020, 5 Ocak). *Highlights in Israel's Relations With the Arab World in 2019*. <https://mfa.gov.il/MFA/VideoLibrary/Pages/Highlights-in-Israel-s-relations-with-the-Arab-world-in-2019-5-January-2019.aspx> (Erişim Tarihi:18.05.2020).
- Israel ministry of Foreign Affairs, *Functions and Structure*. <https://mfa.gov.il/MFA/AboutTheMinistry/Pages/default.aspx> (Erişim Tarihi: 13.05.2020).
- Israel Ministry of Foreign Affairs, *The Quest for Peace*. <https://mfa.gov.il/MFA/AboutIsrael/Documents/quest-for-peace.pdf> (Erişim Tarihi:14.05.2020).
- Israel Ministry of Foreign Affairs. *About Israel*. <https://mfa.gov.il/MFA/AboutIsrael/Pages/default.aspx> (Erişim Tarihi:13.05.2020).

- Israel Ministry of Foreign Affairs. *Diplomacy in Video*.
<https://mfa.gov.il/MFA/VideoLibrary/Pages/default.aspx?WPID=WPQ4&PN=2> (Erişim Tarihi:13.05.2020).
- IsraeliPM (t.y.). *Home* [YouTube kanalı].
<https://www.youtube.com/user/IsraeliPM/> (Erişim Tarihi:13.05.2020).
- Kurnaz, A. (2019). *Diaspora Nedir?* <https://perspektif.eu/2019/04/12/son-zamanlarin-en-sik-tartisilan-kavramlarindan-biri-diaspora-nedir/> (Erişim Tarihi:17.05.2020).
- Meir, A. G. (2005, 24 Mayıs). *What "Hasbara" Is Really All About?* Israel Ministry of Foreign Affairs.
<https://mfa.gov.il/mfa/abouttheministry/pages/what%20hasbara%20is%20really%20all%20about%20-%20may%202005.aspx> (Erişim Tarihi:13.05.2020).
- Ministry of Diaspora Affairs (t.y.) *About the Ministry*.
<http://www.mda.gov.il/EngSite/About/Pages/default.aspx> (Erişim Tarihi:16.05.2020).
- Morgenthau, H. J. (1946). *Diplomacy*. *The Yale Law Journal*, 55(5), 1067-1080.
- Nye, J.S. (2005). *Yumuşak Güç-Dünya Siyasetinde Başarının Yolu*. (Çev. R.İ. Aydın). Ankara: Eklips Yayınları.
- Özlu, Ö. (2019). *Kamu Diplomasisi Oluşturulmasında Dijital Diplomasinin Etkisi: Türkiye'de Bulunan Büyükelçilerin Twitter Kullanımı*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Perruchoud, R. ve Redpath J. (2014). *Göç Terimleri Sözlüğü*. Uluslararası Göç Örgütü.
https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml31_turkish_2ndedition.pdf (Erişim Tarihi:14.05.2020).
- Prime Minister of Israel (t.y.). *Ana Sayfa* [Facebook sayfası] Facebook.
<https://www.facebook.com/IsraeliPM?ref=sgm> (Erişim Tarihi:13.05.2020).
- Prime Minister of Israel [@IsraeliPM] (t.y.). *Tweetler* [Twitter profili]. Twitter. <https://twitter.com/israelipm> (Erişim Tarihi:13.05.2020).
- Şalom (2018, 12 Eylül). *Dünyadaki Yahudi Nüfusu 147 Milyon*. *Şalom*.
http://www.salom.com.tr/haber-107968-dunyadaki_yahudi_nufusu_147_milyon.html (Erişim Tarihi:12.05.2020).

- Sırt, E. (2013). *İsrail'in Mavi Marmara Baskını Kamu Diplomasisi Aracılığıyla Meşrulaştırma Çabaları*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- T.C. Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü. <https://www.kdk.gov.tr> (Erişim Tarihi: 11.02.2016).
- Tüysüz, B. (2019). *İsrail'in Hasbara Çalışmaları Üzerinden, İsrail'in Tehdit Algılarının Değerlendirilmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Uşul, A.R. ve Yaylacı İ. (2020). *Dönüşen Diplomasi ve Türkiye*. İstanbul: Küre Yayınları.
- Yaldız, F. (2013). Diaspora Kavramı: Tarihçe, Gelişme ve Tartışmalar. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları*, 18(18), 289-318.
- Yatağan, A.G. (2018). Sert Güç Unsurlarının Yumuşak Güç Aracı Olarak Etkileri. *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi*, 28(2), 69-94.
- Zatari, F. (2018, 9 Mayıs). Israel: The State of Hasbara. *The Daily Sabah*, <https://www.dailysabah.com/op-ed/2018/05/09/israel-the-state-of-hasbara> (Erişim Tarihi: 07.05.2020).
- Zincin, Y ve Şeker, Y.E. (2015, 27 Kasım). Lobcılık Raporu. *Orta Anadolu Kalkınma Ajansı*. http://www.oran.org.tr/images/dosyalar/20190524135833_0.pdf (Erişim:01.11.2019)